Çankırı Karatekin Üniversitesi
İktisadi ve İdari Bilimler
Fakültesi Dergisi
Y.2013, Cilt 3, Sayı 2, ss.168-184

Çankırı Karatekin University
Journal of the Faculty of Economics
and Administrative Sciences
Y.2013, Volume 3, Issue 2, pp.168-184

Optimal Belediye Büyüklüğü ve Yeni Büyükşehir Belediye Yasası

Yıldız ATMACA

Çankırı Karatekin Üniversitesi, Yapraklı Meslek Yüksekokulu, yildizatmaca@karatekin.edu.tr

Özet

Dünya üzerinde var olan maddi veya manevi hemen hemen her olgunun sahip olduğu bir büyüklüğü ve tatmin edici bir derecesi vardır. Ancak bu olguların uygunluk derecelerinin parametreleri toplumlara göre değişiklikler arz etmektedir. Bir yerel idare birimi olan belediyeler için de optimal bir büyüklük anlayışı vardır. Optimal belediye büyüklüğü, kent büyüklüğü veya kent bütünlüğü gibi adlarla da anlatılmaktadır.

Çalışmada, optimal belediye büyüklüğü düşüncesi incelenmektedir. Bu çerçevede 6 Aralık 2012 tarihinde Resmi Gazete de yayımlanarak yürürlüğe giren 6360 sayılı yeni Büyükşehir belediye yasası anlatılmakta ve yeni Büyükşehir belediye yasasının optimal belediye büyüklüğü düşüncesiyle ne ölçüde örtüştüğü çeşitli incelemelerle değerlendirmeye tabi tutulmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Belediye, Optimal Belediye Büyüklüğü, Yeni Büyükşehir Belediye Yasası
JEL Sınıflandırma Kodları: H75, H76

Optimal Size of the Municipality and New Metropolitan Municipality Law

Abstract

Material or spiritual, which exist on Earth that has almost every case there is a size and a satisfactory degree. However, the parameters of these cases the degree of compliance shows according to changes in the communities. For an optimal size of the local government unit has a sense of the municipalities. Optimal size of the municipality tells with names such as the size city or the integrity of the city.

The study examined the idea of an optimal size of the municipality. In this context, on 6 December 2012 entered into force upon publication in the official gazette dated 6360 describes the new Metropolitan municipal law and the new law of the metropolitan municipality to what extent overlaps with the idea of an optimal size of a municipality are evaluated various investigations.

Keywords: Municipality, Optimal Municipality Size, New Metropolitan Municipality Law
JEL Classification Codes: H75, H76

Atıfda bulunmak için…| Cite this paper | Atmaca, Y. (2013). Optimal Belediye Büyüklüğü ve Yeni Büyükşehir Belediye Yasası. *Çankırı Karatekin Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 3(2), 168-184.

1. Giriş

Belediyelerin yönetim sistemimiz içerisinde yaklaşık 150 yıllık bir geçmişi vardır. Türkiye de tüm hukuki kriterlere sahip gerçek anlamdaki belediyelerin ortaya çıkması ilk olarak 1930 yılında olmuştur. Hemen arkasından 1580 Sayılı Belediye Kanunu, ülkemizdeki belediyecilik deneyimine önemli katkılar sağlamış ve yerini 75 yıllık bir uygulamadan sonra 3 Temmuz 2005 tarihinde kabul edilen 5393 Sayılı Belediye Kanunu'na bırakmıştır. Bu kanun kamu yönetiminin yeniden yapılandırılması sürecinde belediye yönetimine önemli yenilikler getirmiştir (Eryılmaz, 2012, 192).

Belediyeler; Büyükşehir, İl, Büyükşehir İlçe, İlçe ve Belde belediyeleri olmak üzere beş farklı statüye ayrılmaktadır. Anayasanın 127. maddesinin 3. fıkrasında yer alan"Büyük yerleşim merkezleri için özel yerleşim birimleri getirilebilir." şeklindeki düzenlemeye dayanılarak 1984 yılında ilk olarak Ankara ve İstanbul'da uygulamaya koyulmak üzere Büyükşehir kanunu çıkarılmıştır (Çelik, 2013). 1984 yılı 3030 sayılı Büyükşehir belediye kanunu 2004 yılına kadar yürürlükte kalmış ve daha sonra yerini 2004 yılı 5216 sayılı kanununa bırakmıştır. Sekiz yıllık bir uygulamadan sonra 2012 yılında 6360 sayılı yeni Büyükşehir belediye kanununun kabul edilmesiyle 5216 sayılı kanun da yürürlükten kaldırılarak toplam 30 Büyükşehir belediyesinin ülke sınırlarımız içinde varlığı resmen kabul edilmiştir.

Yeni yasa, belediyelerde nüfus yoğunluğu ve yüz ölçümü, etkin bir kamu hizmeti, demokratik katılım seviyesi yüksek ve kültürel anlamda gelişmiş optimal bir büyüklüğün sağlanmasını hedeflemektedir. Yasanın, Anayasa'nın idareyi ve yerel yönetimleri düzenleyen hükümleri ile ne ölçüde bağdaştığı tartışılmakla birlikte bazı hükümlerinin Anayasa'ya aykırılığı gerekçesiyle Anayasa Mahkemesi'ne götürülebileceği anlaşılmaktadır. Kanun, taşıdığı belirsizliklerin yanında ikili hukuk sistemiyle de kamu hizmetlerinin bütün vatandaşlara fırsat eşitliği içinde ulaşmasını engelleyici yönüyle ayrı bir özellik taşımaktadır (Aksu, 2012,7).

Sayı olarak Büyükşehir belediyesini arttıran ve yönetimde kolaylaştırıcılığı dile getirdiği söylenen yeni yasa, hukukilik ve yerindelik açısından çeşitli değerlendirmelere tabi tutulmuştur. Bu değerlendirmeler ışığında akıllara bir takım soru işaretleri gelmiştir. Optimal bir belediye büyüklüğünün taşıması gereken temel nitelikler çerçevesinde tartışmaya açılan bu sorular ise şunlardır; Büyükşehir olabilmenin koşulu ve getirdikleri nelerdir? Optimal bir belediyede olması gereken ölçütler nelerdir? Şehirlerin gelişmesi ile artan Büyükşehir belediyeleri gerçekten yeni Anayasa'nın " Büyükşehirler için özel yönetim biçimleri getirilebilir" amacına mı hizmet etmektedir? Ya da gerçekten bu 30 Büyükşehir belediyesinde optimal bir hizmet alanı getirilerek halkın talepleri karşılanabilecek midir? Hepsinden de öte yeni yasayla gelen yapılanma yerelleşme düşüncesine hizmet edecek midir?

Çalışmamız bu bağlamda bir gelişim seyri takip edecektir. Öncelikle teorik anlamda optimal bir belediye büyüklüğü olgusu anlatılmaya çalışılacak arkasından optimal bir kent de veya belediyede bulunması gereken temel kavramlar üzerinde teorik anlamda kısaca durularak bu çerçevede 6360 sayılı yeni Büyükşehir belediye yasası inceleme altına alınacaktır. Bu incelemeler neticesinde yukarıda belirttiğimiz sorulara cevap aranmaya çalışılacaktır.

2. Optimal Belediye Büyüklüğü Olgusu

Belediye, yerel ortak ihtiyaçların karşılanması amacıyla örgütlenmiş bir yerel kuruluştur. Ülkeden ülkeye farklılıklar göstermekle birlikte, ülkemizde karar organları halk tarafından seçilen, kamu tüzel kişiliğine sahip belde sınırları içerisinde faaliyet gösteren ve bütçesi olan kuruluşlardır (Çukurçayır, 2009, 96).

Optimal belediye kavramı genel olarak, kent büyüklüğü, kent bütünlüğü, belediye büyüklüğü gibi bir takım adlarla da anlatılmaktadır. Optimal yada optimum büyüklük dendiğinde anlatılmak istenen ise, en uygun büyüklük kavramı olmaktadır. Söz konusu olan birimler belediyeler olduğuna göre optimum büyüklük kavramının belediyeler açısından ne anlamı ifade ettiğini irdelemek gerekmektedir. Belediyeler bir yerel yönetim örgütüdür. Ve yerel halkın müşterek nitelikteki ihtiyaçları ile ilgili kamu hizmetlerini karşılamaktadır. Bu sebeple optimal büyüklük olgusu belediyelerin karşılamakta olduğu kamu hizmetlerinin nitelikleri göz önünde bulundurularak belirlenmek zorundadır. Bunu yaparken de belediyelerin karşılamak zorunda olduğu temel hizmetler belirlenmeli ve bu hizmetlerin birim maliyetleri üzerine bir değerlendirme yapılmalıdır. Bu değerlendirmeler yapılırken üretilen hizmet ile kullanılan kaynak arasındaki ilişki dikkatli bir biçimde incelemeye alınmalıdır (Polatoğlu, 1996, 31).

Optimal bir belediyenin büyüklüğü çeşitli yönlerde ve yine çeşitli grupların beklentilerine göre tanımlanmaktadır. Örneğin Tortop, optimal belediye büyüklüğünü; belediyenin kamu hizmetlerini etkin bir şekilde sunulmasını sağlayacak nüfusa ve alana sahip olması olarak tanımlamaktadır (Tortop, 1995, 21).Yaşamış, Belediyelerde büyüklük kavramını, nüfus ve yüz ölçümü gibi kolaylıkla ölçülebilen ancak gerçeğin tam olarak anlaşılmasında pek fazla yararı olmayan parametreler dışında içerdiği önemli ölçüdeki öznellik nedeniyle ölçülmesi kolay olmayan bir kavram olarak tanımlamaktadır (Yaşamış, 1995, 98). Optimal bir belediye, içsel ve dışsal bir takım ölçek ekonomilerinden fayda sağlamaya çalışandır. Arıkboğa, uygun bir belediye büyüklüğünü hizmetin türü, niteliği ve toplum ile eşdeğer görmektedir (Arıkboğa, 2007, 2). Brian Goodall optimum bir belediye veya kent büyüklüğünü; işe gidiş-dönüş mesafesi yada kırsala açılma sınırıyla birlikte kentsel alanların fiziksel büyüklüğü, halkın sağlığını ilgilendiren tedavi imkanları ve hastalıkların yayılma riskini önleme, etkinliğin ve ekonomik faaliyetlerin çeşitliliğini yansıtan kentsel alanların ekonomik verimliliğini, yaşamın kalitesini arttıran toplumsal katılım gibi bir takım önemli özellikleriyle tanımlamaktadır (Ceritli, 2000, 322).

Tanımları attırmak mümkündür. Ancak tanımlardan da anlaşılacağı üzere optimal bir belediye büyüklüğünün artısını veya eksisini belirlemek güçtür. Zira Keleş, optimal bir kent büyüklüğünü; kente karşı alınan bir tutumun yansıtması olarak tanımlamakta ve her kente ve her hizmet türüne uygulanabilecek tek bir ölçütün olmadığını belirtmektedir (Keleş, 2006, 36). Optimal bir belediye büyüklüğü teknolojide, yerleşim biçiminde, nüfusun yoğunluğunda ve birleşiminde, halkın beklentilerinde ve diğer unsurlarda zaman içinde meydana gelen değişikliklere bağlı olarak her bir hizmet için değişmeye mecburdur (Özgür, 2013, 4).

3. Optimal Bir Belediye Büyüklüğüne İlişkin Temel Kavramlar

3.1. Nüfus Büyüklüğü ve Yüz Ölçümü

Yerel yönetimlerde ölçek büyümeleri, istihdam edilen işgücünün iş bölümü ve uzmanlaşması sorununu doğurmakta; buna bağlı olarak hizmetin verimliliğini ve kalitesini etkisi altına almaktadır (Topal, 2011, 372). Bir belediyenin nüfus ve alan olarak büyüklüğü, yetki ve görevleri yerine getirmede en önemli etkendir. Yerel ve bölgesel kuruluşlar büyüdükçe görevlerinin kapsamı da o oranda genişlemektedir. Yerel idarenin etkinlik düzeyi arttıkça özerklik derecesi de o kadar önemli olmaktadır. Yerel idare, küçük ve daha az etkili ise o yerel idareye verilen görevlerde o kadar az olmaktadır.

Nüfus büyüklüğü bir yerel idarenin gelirlerini etkiler. Nüfus arttıkça nüfusa göre alınan paylar ve halktan doğrudan doğruya alınan vergi resim ve harçlar artar. Personel sayısı, nüfus oranına, gelire ve hizmetlerin niteliğine göre değişir. Nüfus ve yüz ölçümü durumuna göre, yerel idarenin yapmakla görevli olduğu görevlerin kapsamı ve niteliği de değişir.

Yerel yönetimler içerisindeki en önemli kuruluşlar belediyelerdir. Türkiye nüfusunun yaklaşık %80 'i belediye sınırları içerisinde yaşamaktadır (Eryılmaz, 2012, 192). 1580 sayılı Belediye kanununda nüfus ve yüz ölçümüne dayalı olarak ilgili madde de "Bir köy veya meskün sahaları arasında merkez ittihaz edilecek yere azami 500 metre mesafesi bulunan birkaç köyün veya köylerle köy kısımlarının veyahut muhtelif köy kısımlarının birleşerek belediye kurabilmeleri için nüfusları tutarının son nüfus sayımına göre 2.000 den fazla olması" (md 7) ibaresi yer almaktayken 5393 sayılı Belediye Kanunu'nda ise "Nüfusu 5.000 ve üzerinde olan yerleşim birimlerinde belediye kurulabilir. İl ve ilçe merkezlerinde belediye kurulması zorunludur. İçme ve kullanma suyu havzaları ile sit ve diğer koruma alanlarında ve meskûn sahası kurulu bir belediyenin sınırlarına 5.000 metreden daha yakın olan yerleşim yerlerinde belediye kurulamaz. Köylerin veya muhtelif köy kısımlarının birleşerek belediye kurabilmeleri için meskûn sahalarının, merkez kabul edilecek yerleşim yerinin meskûn sahasına azami 5.000 metre mesafede bulunması ve nüfusları toplamının 5.000 ve üzerinde olması gerekir."(md 4)ibareleri yer almaktadır.

İlgili maddelerden de anlaşıldığı üzere yeni belediye kanunuyla bir belediyenin kurulabilmesi için gerekli olan 500 metrelik mesafe 5000 metre den daha az olamayacağı şeklinde değiştirilmiştir. Bir diğer değişiklik ise nüfus sayısı ile ilgilidir.1580 sayılı belediye kanununda belediye kurulabilmesi için gerekli olan nüfus sayısı 2000'den fazla iken 5393 sayılı belediye kanunuyla bu sayı 5000'e yükseltilmiştir.

Türkiye'deki hızlı nüfus artışı ve hızlı kentleşme neticesinde ortaya çıkan büyük kentler için var olan mahalli idare sistemimiz yeterli olmamıştır. Bu sebeple bu kentlerin yönetimi için özel yönetim sistemlerinin olması gerektiği düşünülmüş ve düşünülen bu özel yönetim sistemleri ilk olarak Ankara, İstanbul ve İzmir olmak üzere üç metropol şehirde uygulamaya koyulmuştur. Uygulamaya koyulan özel yönetim sistemleri kanuni anlamda temel dayanağını 3030 sayılı Büyükşehir Belediye Kanunundan almaktadır. 3030 sayılı Kanun 2004 yılına kadar yürürlükte kalmıştır. 10.07.2004 tarihinden sonra ise 5216 Sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu kabul edilerek 3030 sayılı kanun yürürlükten kaldırılmıştır.

5216 sayılı kanun, Büyükşehir Belediye yönetimlerini, Büyükşehir belediyesi, Büyükşehir ilçe belediyesi ve ilk kademe belediyeleri olmak üzere yapılandırmıştır (Bayrakçı, 2011, 142) Ve kanunda en az üç ilçe veya ilk kademe belediyesi bulunması gerekmektedir. Büyükşehir belediyesi kurulacak yerleşim yerleri en az belli bir sayıda nüfus barındıran optimal bir büyüklükte olmalıdır (Derdiman, 2012, 81). 5216 sayılı kanun Büyükşehir yönetimi kurulabilmesi için 750.000 nüfus şartı getirmiştir. Kanunda" Belediye sınırları içerisindeki ve bu sınırlara en fazla 10.000 metre uzaklıktaki yerleşim birimlerinin son nüfus sayımına göre toplam nüfusu 750.000 fazla olan il belediyeleri fiziki yerleşim durumları ve ekonomik gelişmişlik düzeyleri dikkate alınarak, kanunla Büyükşehir belediyesine dönüştürülürler" tanımlaması yer almaktadır. Kanunun esas amacı ise, Büyükşehir Belediyesinin yönetimini, hukuki statüsünü yeniden düzenlemek, hizmetlerin planlı, programlı, etkin ve uyum içinde yürütülmesini sağlamaktır (Tortop vd, 2008, 263).

Büyükşehir belediyelerinin sınırlarına gelince, bu sınırın, adını aldıkları Büyükşehirlerin belediye sınırları olduğunu söyleyebiliriz. İlçe belediyelerinin sınırları, bu ilçelerin, Büyükşehir belediyesi içinde kalan kısımlarının sınırlarıdır. İlk kademe belediyelerinin, Büyükşehir belediye sınırları dışında belediye sınırının olması ise mümkün değildir (md. 5).

5216 sayılı Büyükşehir belediye kanununun 2012 yılına kadar nüfus yoğunluğu ve alan ölçütleri yukarıda belirttiğimiz değerlerdeyken 12.11.2012 tarihinde çıkarılan 6360 Sayılı Yeni Büyükşehir Yasasıyla bu değerler ve bu değerlere yüklenen değerler değişikliğe uğramıştır. Bu değişikliklere ve değişikliğin getirdiği neticelere, olumlu ve olumsuz eleştirilere ise çalışmanın son bölümünde değinilecektir.

3.2. Hizmet Etkinliği

Bir belediyenin büyüklüğü ile o belediye tarafından sunulan hizmetlerin etkinliği arasında bir ilişki vardır. Hizmet etkinliği üzerinde duran bazı çalışmalar konunun yalnız ekonomik yönüne vurgu yapmaktadır. Bu çalışmalardaki temel amaçlardan biri optimum bir büyüklüğün(ölçümün) belirlenmesidir. Bu tür çalışmalar hizmet etkinliğinin hangi ölçekte daha iyi sağlanabileceğini hesaplamaya çalışır ve uygun büyüklüğünde marjinal maliyet ile marjinal faydanın eşit olduğu noktada belirlenmesi gerektiğini söylerler. Fakat belediyeler açıcından baktığımızda bu sorunun cevabı o kadar da kolay değildir. Çünkü optimum bir büyüklük hizmetin türü ve niteliği ile doğrudan ilişkilidir. Bu bağlamda bazı hizmetler küçük ölçekli belediyeler tarafından başarılı bir şekilde gerçekleştirilirken bazı hizmetlerin etkinlik düzeyi çok daha büyük ölçekleri gerektirmektedir. Bu açıdan farklı niteliklerde hizmetler veren bir belediyeyi tek bir soruyla sarmalayıp, bir belediyenin büyüklüğü ne olabilir şeklindeki bir soruyla cevaplamak kolay olmadığı gibi dış etkenlerin varlığı hesaba katıldığında bu tür ölçümlerin yapılmasının hayli zor olduğu görülmektedir (Arıkboğa, 2008, 300-301).

Kamu hizmeti olgusu, kullanıldığı yere göre anlamı çeşitli hal alan esnek bir kavramdır. İdare hukukunun önde gelen isimlerinden Gözler' e göre kamu hizmeti, bir kamu tüzel kişisi tarafından doğrudan doğruya veya onun denetimi altındaki bir özel hukuk kişisi tarafından yürütülen ve kamu yararına yönelik bir faaliyet olarak tanımlanmaktadır. (Gözler, 2004, 531). Bir diğer idare hukukçusu Onar, kamu hizmetini, devlet veya diğer kamu tüzel kişileri tarafından onların gözetim ve denetimi altında kamu yararını sağlamak için kamuya sunulmuş devamlı ve muntazam faaliyetler olarak görmektedir (Onar, 1966, 13). Yapılan bu tanımlardan yola çıkarak kamu hizmetiyle ilgili olarak; hizmetlerin kamu tüzel kişileri tarafından yürütülmesi, kamu yararını sağlayan bir faaliyet oluşu ve hizmetin kamu hukuku yöntemleriyle yürütülmesi gerektiği gibi ortak nitelikte bir genel özelliklerinin olduğunu söyleyebiliriz.

Kamu hizmetlerini gerekli kılan ortam ile hizmetin gerçekleşmesi arasında meydana gelen gecikme ve bu hizmetten beklenen amacın istenilen düzeyde yerine getirilememesi bir belediye hizmetinde kamu hizmetlerinin etkinliğini azaltan etkenler olarak değerlendirilmektedir. Kamu hizmetlerinin yerine getirilmesindeki gecikmelere neden olarak, sosyal kesimlerin politik direnişi idare ve toplumun kurumsal davranışında gerekli esneklik ile kamu hizmetinin gerçekleşmesinde yetki ve sorumluluk açısından yönetim birimleri arasında net bir iş bölümünün bulunmayışı gösterilebilmektedir (Toprak, 2006, 6).

Hızlı nüfus artışı, sanayileşme, ulaşım, çevre sorunları ve teknolojide meydana gelen gelişmeler, kamu hizmetlerinin kapsamını ve ölçek boyutlarını büyütmüştür. Ortaya çıkan sorunlar her geçen gün ağırlaşmakta ve çözülmesi de o oranda zorlaşmaktadır. Sorunların başında ise bu alanlardaki yönetim yetersizlikleri gelmektedir. Anakent alanı içinde kurulan ve koordinasyon içinde olmayan çok

sayıda mahalli idarenin teşkilat yapısı, hizmet üretme kapasitesi ve yetersiz mali kaynaklar sorunların çözümünü imkânsız hale getirmektedir. Yönetimde var olan etkinlik ve verimliliği ortadan kaldırmaktadır. Anakent düzeyinde yürütülmesi gereken hizmetlerin yapılmasında çok sayıda birimin yetkili olması nedeniyle planlama ve koordinasyon ile ölçek etkinliği ortadan kalkmakta, kaynak israfına yol açmaktadır (Sezer ve Torlak, 2005, 516).

3.3. Demokratik Katılım

Yerel yönetimler yerel halkın ortak çıkarlarını karşılamak, ekonomik, siyasal ve sosyal zenginliğe ve refaha ilişkin yerel hizmetleri yerine getirmek üzere kurulan bu yetkileri genel yetki ile kendi sorumluluğu altında ve yerel topluluğun yararları doğrultusunda yerine getiren; hiçbir ayrım gözetmeden insanı yerel demokrasinin temeli kabul eden, işleyişinde açıklığı şeffaflığı insan haklarını çoğulcu ve katılımcı demokrasi ilkelerini uygulamaya sokan yetkilerin yerel yönetime en yakın yönetim birimince kullanıldığı kamu tüzel kişiliğine sahip özerk ve demokratik bir yönetim sistemi olarak kabul edilmektedir (Tortop vd, 2008, 23).

Bugün hemen hemen bütün ülkelerde yerel yönetimlere demokratik kurumların önde gelenlerinden biri gözüyle bakılmaktadır. Bunun başlıca nedeni yerel yönetimlerin halkın kendi kendini yönetmesine olanak veren kurumlar olmasıdır. Keleş, 2006, 61). Diğer ülkelerde olduğu gibi Türkiye ‘de de belediyeler halka en yakın kuruluşlar olarak görülmektedir. Zira belediyeler üslendikleri görevler itibari ile halkın gündelik yaşantısını yakından ilgilendirmektedir (Nadaroğlu, 2001, 195).

Demokrasi kavramının temel gerekleri olan halk katılımı, çoğunluk ilkesi ve seçmenlere karşı hesap verme sorumluluğu gibi değerlerin yerel yönetimlerde hayata geçirilmesi daha kolaydır. Katılma yerel yönetimlerde ulusal düzeydekinden daha yoğun ve doğrudandır (Hill, 1974, 22-24).Katılımın olabilmesi için yerel yönetim ile halk arasında yakın bir etkileşimin olması gerekmektedir. Bu etkileşimin gerçekleşmesi içinde yerel yönetimler ile halkın bir araya gelebileceği karşılıklı bir şekilde dilek ve şikâyetlerini birbirlerine iletebilecekleri fırsatların veya mekânların olması gerekmektedir. Türk yerel yönetim sistemine baktığımızda ise halk ile yerel yönetim kuruluşlarının bir araya gelerek fırsat veya mekân imkânları geliştirip katılım düşüncesine ivme kazandırmak yerine halka en etkileşimli yol sadece seçimler sırasında kendini göstermektedir (Polatoğlu, 1996, 28). Bu bağlamda günümüz dünyasında temsili demokrasinin işleyişinde ortaya çıkan bir takım eksiklikler ve yetersizlikler yeni demokrasi arayışlarını ortaya çıkarmış ve bu doğrultuda katılımcı demokrasi gündeme gelmiştir. Ve katılımcı demokrasinin temelinde yerel katılım yatmaktadır (Çukurçayır, 2000, 2).

Yerel demokrasi, belirli bir mekâna ilişkin ve o mekânı şekillendiren kararların orada yaşayan sakinlerin katkısının ya da onayının ne derece alındığı bu kararların

nüfusun kompozisyonunu ve yapısını dolayısıyla da gereksinim ve beklentilerini ne denli yansıtabildiği olgusuna ilişkindir. Kentlere ve ketlilere ilişkin alınan kararlar kentlilerin mümkün olduğunca doğrudan ve dolaysız katılımlarının bir yansıması olmalıdır (Kamalak ve Gül, 2009, 43).

Optimum büyüklükteki bir belediye demokratik katımı etkinleştirmelidir. Zira katılım olmadan gerçek anlamda demokratik bir kent yönetiminin olması mümkün değildir.

3.4. Ekonomik Etkinlik

Ülkelerin ekonomik anlamda nihai hedefi toplumun iktisadi refahını maksimize etmektir. Bunu gerçekleştirmenin temel koşulu ise kaynakların rasyonel ve optimum kullanılmasını sağlamaktır. Ekonomik etkinliği sağlama düşüncesi her hizmetin en etkin sunulacağı alanı göz önünde bulundurarak, faaliyet alanını belirlemeyi gerektirdiği halde uygulamada bu mümkün olmamaktadır. Bunun nedeni mahalli idarelerin birden çok hizmet sunan idareler olmaları ve her hizmetin optimum alanının diğerinden farklı olmasıdır (Ulusoy ve Akdemir, 2010, 85).

Belediyelerdeki optimal bir büyüklük ekonomik anlamda değerlendirildiğinde bir yerel idarenin boyutu, görevi ve özerkliği arasında bir bağlantı kurulabilmektedir. Her kamu malı için ekonomik yönden optimal bir yerinden yönetim derecesi vardır. Şöyle ki; kamu malının talep derecesini belirleyen bir yerel idare o malları tüketen tüm bireylerin yaşadığı yerel idare biriminin tümünü kapsar. Bu yüzden bir yerel idarenin büyüklüğü ve genişliği diğer bir ifadeyle kapsadığı alan ile onun yaptığı görevler arasında yakın ilişki vardır (Tortop, 1995, 22).

Bir yerel idarenin, sağlık, dinlenme ve eğlence ihtiyaçlarına arka olma becerisi büyüklüğün artmasıyla birlikte artmaktadır. Kentin büyümesi devam ettiği sürece büyümenin getirdiği avantajlar zamanla önemsiz hale gelmektedir. Kent; toplam nüfus, nüfus yoğunluğu ve fiziksel boyut bağlamında genişledikçe, kamu hizmetlerinin birim maliyetlerinin artmaya başladığı ya da hizmetlerin kalitesinin gözle görülür bir şekilde düşmeye başladığı bir noktaya gelinmektedir (Philip ve Leo,1965:445). Bu da bir yerel idare birimi olan belediyelerin hizmetleri karşılama görevini sekteye uğrattığı gibi ekonomik yönden de zorlamaktadır. Zira artık hizmetler hem yüksek maliyetle gerçekleşmekte hem de gecikmeli olarak halka arz edilmektedir. Bu durum özellikle Büyükşehir yönetimleri için ciddi sıkıntılar doğurmaktadır. Bu sıkıntıların giderilmesi içinde Avrupa Birliği Yerel Özerklik Şartı bağlamında kabul edilen yerellik ilkesi yani hizmetlerin hizmeti uygulayan en yakın birim tarafından yürütülmesi düşüncesi gerçekleştirilmelidir.

Kısacası, ekonomik bakış açısı ile değerlendirildiğinde optimum belediye büyüklüğü, mevcut kaynaklar, teknoloji ve toplumsal şartlar çerçevesinde nüfus

ve arazi kullanımının kişi başına net ürün ve faydayı maksimize ettiği büyüklük olarak değerlendirilebilir (Ceritli, 2000, 325).

4. Yeni Büyükşehir Belediye Yasası

Bütün dünya ülkelerinde olduğu gibi ülkemizde de Büyükşehir Belediyelerinin kuruluşu konusunda tartışılan konuların başında belediyelerin büyüklüğü ve büyüklük dengesizliği gelmektedir.

Ülkemizin Fransız idare sistemini örnek alması suretiyle oluşturulan merkeziyetçi yapısı, hızlı, düzensiz ve plansız kentleşme sorunu çözememiş; büyüyen kentleri mali, idari ve siyasal açıdan güçsüz olan belediyeleri yönetememiştir. Bu sebeple yönetim kuramcıları tarafından yeni yönetim modeli arayışları başlamıştır (Sezer ve Torlak, 2005, 522).

Büyükşehirlerde yaşanan yönetim ve şehirleşme problemlerini çözmek ve yine buralarda rasyonel işleyen mahalli idare birimlerini kurmak önemlidir (Tortop vd, 2008, 262). Bu amaçla 1983 yılında iktidara gelen Özal hükümeti de 1984 yılında büyükşehir belediyesi kurulabilmesi için ilk adımı atmıştır.3030 sayılı Büyükşehir belediyelerinin yönetimi hakkında kanun hükmünde kararnamenin değiştirilerek kabulü hakkında kanunun çıkarılarak büyükşehirler iki kademeli bir yönetim modeli ile yönetilmeye başlanmıştır. Önce Ankara, İstanbul ve İzmir 'de Büyükşehir belediyeleri kurulmuş daha sonra yasa değişiklikleri diğer illerde de kurularak sayıları 16'ya ulaşan büyükşehir belediye yönetimleri oluşturulmuştur. 2004 yılı yasama çalışmaları içerisinde büyükşehir yönetimlerini içine alan çalışmalar yer almıştır. Ve büyükşehir belediye yasası 2004 yılında 5216 sayılı numara ile kabul edilmiştir. Yasa ilk maddesinde amacını "Büyükşehir belediyesinin hukuki statüsünü düzenlemek, hizmetlerin planlı, programlı, etkin, verimli ve uyum içinde yürütülmesini sağlamak" olarak tanımlamıştır (Çukurçayır, 2009, 140).

Ülkemizde Büyükşehir belediyesi anlayışı şehrin temel kurgusu ve uygulanacağı mekân olmak üzere temel iki eksende ele alınmaktadır. Şehrin temel kurgusu, üst kademede Büyükşehir belediyesinin alt kademede ise ilçe ve benzeri belediyelerin kurulmasını gerektirmekte, kademeler arasında yetki ve kaynak bölüşümünün yapılmasını bunun yanında kademeler arasında bir takım hukuki ve idari ilişkilerin ön görülmesini gerektirmektedir. Şehrin uygulanacağı mekândan ise kasıt Büyükşehir belediye anlayışının belli bir büyüklüğe sahip bir kent için değil kentsel alanlar/bölgeler için düşünülmesidir. Diğer bir ifadeyle, bu tür kentsel alanların bir merkezi bir de bu merkezin etkilediği bir çevresi(alt kentler ve kırsal alanlar) bulunmaktadır. Bu sınırların belirlenmesi de yasal düzenlemelere konu olmaktadır (Arıkboğa, 2012, 4-7).

2004 yılı ve 5216 sayılı Büyükşehir belediye yasası ile 12.11.2012 tarihine kadar ülkemizde toplam 16 Büyükşehir Belediyesi (Adana, Ankara, Antalya, Bursa,

Diyarbakır, Erzurum, Eskişehir, Gaziantep, İzmir, İstanbul, Kayseri, Kocaeli, Konya, Mersin, Samsun ve Sakarya) bulunmaktayken yeni çıkarılan 12.11.2012 tarihli 6360 Sayılı yeni Büyükşehir Belediye Yasasıyla bu sayı 29 'a (Aydın, Balıkesir, Denizli, Hatay, Malatya, Manisa, Kahramanmaraş, Mardin, Muğla, Tekirdağ, Trabzon, Şanlıurfa, Van) yükseltilmiştir. Hemen arkasından 14.03.2013 yılında çıkarılan 6447 Sayılı kanunla Ordu ili de Büyükşehir olma niteliğine sahip olmuştur ve böylelikle ülkemizdeki Büyükşehir belediye sayısı 30'a çıkarılmıştır.

12.11.2012 tarihli ve 6360 sayılı On Üç İlde Büyükşehir Belediyesi ve Yirmi Altı İlçe Kurulması ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair 6447 Sayılı Kanunun başlığında daha önceden yer alan "ON ÜÇ" ibaresi "ON DÖRT" olarak, "YİRMİ ALTI" ibaresi de "YİRMİ YEDİ" olarak değiştirilmiştir. Ve böylelikle Ordu ilinde, Ordu Belediyesinin mahalleleri merkez olmak üzere, Ordu Merkez ilçe sınırları içerisindeki köyler ile belediyelerden oluşan Altınordu ilçesi ve aynı adla belediye kurulmuştur.

Yeni yasa,14 ile Büyükşehir belediyesi olma niteliğini kazandırmanın yanında var olan diğer 16 Büyükşehir belediyesiyle birlikte katılma ve birleşmelerde, il mülki sınırlarında, il özel idarelerinde ve bazı köy ve belde belediyelerinin tüzel kişiliklerine son vermede bir takım değişikliklere imza atmıştır. Bütün bu değişiklikler büyük eleştiriler toplasa da 06.12.2012 tarihinde resmi gazetede yayınlanarak yürürlüğe girmiştir.

Tablo 1: 6360 Sayılı Kanun İle Büyükşehir Olan İller ve Nüfusları

Şanlıurfa	1.663.371	**Denizli**	931.823
Hatay	1.480.571	**Muğla**	817.503
Manisa	1.379.484	**Tekirdağ**	798.109
Balıkesir	1.152.323	**Ordu**	771.960
Kahramanmaraş	1.054.210	**Trabzon**	763.714
Van	1.035.418	**Malatya**	757.863
Aydın	989.862	**Mardin**	750.606

Tablo 1'den de anlaşılacağı üzere yeni yasa ile Büyükşehir olan bu iller nüfus büyüklüğü 750.000'den fazla bir rakam olması itibari ile yasal olarak Büyükşehir olma niteliğine sahip olmuşlardır. Ancak Büyükşehir olabilmek için sadece nüfus büyüklüğünün gerekli sayıda olması önemli olmamakla birlikte tüm sorunları çözümleyici yeterli bir özellikte taşımamaktadır. Nüfus büyüklüğünün yanı sıra hizmet etkinliği, kültürel gelişmişlik, sosyal alt yapı, fiziki yerleşim durumları ve tabii ekonomik gelişmişlik seviyeleri de dikkatlerden kaçmamalıdır.

Bu noktanın ihmali halinde Yaşamış, Türkiye 'de önemli ölçüde bir büyükşehir sorunsalının yaşanacağının altını çizmektedir. Büyükşehirlerin belirlenmesinde ve alt düzey belediyelerin saptanmasında çözülmesi gereken sorunlar vardır. Sorunsalın anlamı ve ussal çözümü ise Büyükşehir seçiminde ve alt düzey

belediyelerin oluşturulmasında nesnel karar verme ölçütlerinin geliştirilmesine bağlıdır (Yaşamış, 1995, 111).

5216 ayılı kanuna göre Büyükşehir belediyesi, en az üç ilçe belediyesini kapsayan bu belediyeler arasında koordinasyonu sağlayan; idari ve mali özerkliğe sahip, karar organı seçmenlerce seçilerek oluşturulan bir kamu tüzel kişiliğidir. Ancak 6360 sayılı Kanunla getirilen ve 2014 yılı mahalli idareler seçimleriyle birlikte yürürlüğe girecek tanıma göre Büyükşehir belediyesi; sınırları il mülki sınırı olan ve sınırları içerisindeki ilçe belediyeleri arasında koordinasyonu sağlayan; idari ve mali sorumluluğa sahip olarak kanunlarla verilen görev ve sorumlulukları yerine getiren, yetkileri kullanan; karar organı seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan kamu tüzel kişisidir (Can, 2013, 1).

Bu yeni tanımda Büyükşehir belediyesinin sınırları il mülki sınırları olarak değiştirildi. Önceden sadece İstanbul ve Kocaeli Büyükşehir belediyeleri için geçerli olan bu durum şimdi tüm Büyükşehir belediyeleri için geçerli oldu. Ayrıca Büyükşehir belediyesi içinde kalan ilçe belediyelerinin sınırları da ilçe mülki sınırları olarak değiştirildi. 30 Büyükşehir belediyesinin bulunduğu ildeki il özel idareleri 6360 sayılı Yasa ile kaldırıldı. 5216 sayılı Kanundaki ilk kademe belediyelerini tanımlayan fıkra da kaldırıldı ve bu belediyeler de tarihe karışmış oldu. Ayrıca bu illerde bulunan bucak teşkilatları da kaldırıldı (Can, 2013, 1).

6360 sayılı kanunun, hem nüfus bakımından hem de alan bakımından optimal bir büyüklüğün sağlanmasını hedeflemektedir. Bu düzenleme çerçevesinde belediyeler, sınırları içindeki ve bu sınırlara en fazla 10.000 metre uzaklıktaki yerleşim birimlerinin son nüfus sayımına göre toplam nüfusu 750.000'den fazla olan il belediyeleri, fiziki yerleşim durumları ve ekonomik gelişmişlik düzeyleri de dikkate alınarak, kanunla Büyükşehir belediyesine dönüştürülebilecektir (Can, 2013, 1). Ayrıca yeni düzenlemeye göre belde olarak yeni bir belediye kurabilmek için gerekli olan nüfus 5000'dir.Bu kriter sağlandığı taktirde yeni bir belediye kurabilmek mümkün olabilecektir. Kurulacak belediyeye 5 km'den daha yakın mesafede bir belediye bulunmaması ve kurulacak belediyeye katılacak yerlerinde 5km'den uzakta olmaması gerekecektir (http://www.akparti.org.tr).

Anayasa'nın 127. Maddesinin 1. Fıkrasına göre " mahalli idareler il, belediye ve köy halkının mahalli müşterek ihtiyaçlarını karşılamak üzere kuruluş esasları kanunla belirtilen ve karar organları gene kanunla gösterilen seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan kamu tüzel kişilikleridir." Ancak 6360 sayılı yasa otuz ilde bir yandan il özel idarelerini kaldırarak buradaki ihtiyaçların büyükşehir belediyelerince karşılanmasını öngörmekte, diğer yandan da köylerin tüzel kişiliklerini kaldırılmasını ve bir belediyenin mahallesi haline dönüştürülmesini öngörmektedir (www.idare.gen.tr/6360-eleştiriler.htm).

İl özel idareleri, "il halkının mahalli müşterek nitelikteki ihtiyaçlarını karşılamak üzere kurulan ve karar organı seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan, idari ve

mali özerkliğe sahip kamu tüzel kişisidir (Gözübüyük, 2009, 119). Bu tanımda yer alan il halkının içerisine belde ve köyler değil, aynı zamanda bağ, bahçe, tarla, orman, dağ gibi araziler göller, yollarda girmektedir. Bir anlamda il özel idareleri bölgesel bir kuruluştur ve bu kapsamda belediyeden farklıdır. Bir belediye ile köy arasında ne belediyenin ne de köyün yetki sahasında bulunmayan birçok yer vardır. Bunlara ilişkin kamu hizmetlerinin de yapılması gerekmektedir. Bu hizmetleri, köy veya belediyelerin yetki sahaları sınırlı olduğundan il özel idareleri karşılamaktadır. İl özel idarelerinin kaldırıldığı nüfus olarak fazla fakat alan olarak büyük Konya, Van, Şanlıurfa, Bursa gibi illeri örnek verecek olursak meskûn mahal olmayan ve bu illerin arazilerinin en azından yüzde seksenini oluşturan bu kısımlardaki kamu hizmetleri artık belediyeler tarafından yürütülecektir. Şehirden 60 km uzakta iki köy arasındaki yolu yapmak belediyelerin görev alanına girecektir (Gözler, 2012). Böyle bir durum da mutlak surette bir belediyeyi ayakta tutan gelişimini tetikleyen iyi kamu hizmeti verme anlayışını zedeleyecek gerek belediye yetkililerince gerekse orada yaşayan halk içinde sıkıntılara sebep olacaktır.

İl özel idareleri veya köylerin aldırılması için evvela Anayasa'nın değiştirilmesi gerekmektedir. Çünkü Anayasa 'da "il", "belediye", "köy" idari birer tüzel kişilik olarak tanımlanmaktadır. Yeni Anayasa bu üç çeşit yerel birimde yaşayan halkın müşterek nitelikteki ihtiyaçlarını kendi seçtikleri karar organlarıyla değil de kendi içlerinden olmayan belki de köy yaşantısına ve ihtiyaçlarına dair yeterli bilgiye sahip bile olmayan Büyükşehir belediyeleri tarafından karşılanmasını talep etmektedir. Haliyle bu yaklaşım Anayasal dayanaktan yoksun kalmaktadır. Ve bu durum demokrasiye aykırı bir tutumdur. Bu anlamda yeni yasa hukukilik ve yerindelik açısından çeşitli eleştirilere ve bir takım önerilere tabi tutulmuştur. Eleştiriler ise genel itibari ile optimum bir belediye büyüklüğünün taşıması gereken temel nitelikler ekseninde kendini göstermektedir.

Bir kısım eleştirmenler, yeni yasanın lehinde görüş bildirmişlerdir. Bu çerçevede büyükşehir belediyelerinin iyi çalıştığını, kaynak ve imkânlarının fazla olduğunu, dolayısıyla bu imkânlardan kırsal alanında yararlanmasının olumlu sonuçlar doğuracağını söylemektedir. Mesela Parlak, yeni yasanın aslında "optimal ölçek" konusunda çağdaş dünyadaki eğilimlere uygun düştüğünü yönetim kademelerinin ve birimlerinin sayılarının azaltılmasıyla ile hizmet ve yatırımların ekonomik düzeyde sağlanması için "alan ve nüfus optimalitesi" düşüncesinin elde edilmesini amaçlamada yeni yasayı bir idari reform olarak görmektedir. Yasanın şuana kadar yeteri kadar hizmet almamış yerleşim yerlerinin daha iyi hizmet almalarını sağlayacak düzenlemelere sahip olduğunu söylemektedir (Parlak, 2012). Bir kısım eleştirmenlerse belediyelerin kırsal yaşamı çok iyi bilemeyeceği, bu nedenle doğru kararlar alamayacağı, isabetli yatırımlar yapamayacağı bu durum karşısında da kırsal belediyelerin fayda yerine zarar göreceğini belirtmektedir. Mesela Çukurçayır, mevcut sistemde bile büyükşehir belediyelerinde hizmetlerde gecikme yaşanırken, yeni sistemle büyükşehirlerin daha da hantallaşacağını ve

yönetilmesi zor birimler haline geleceğini belirtmektedir. Yeni yasanın yerel yönetimleri güçlendirmesinin yanında, yerelde çok güçlü bir merkez inşa edeceğini ve böylelikle yerelleşme, âdem-i merkeziyetçilik, yerel demokrasi gibi kavramların havada kalacağını söylemektedir (Çukurçayır, 2012). Çukurçayır'a ek olarak Derdiman, Büyükşehirlerin kendi aralarında uçurum denilecek seviyede nüfus farklılıklarının olduğunu, küçük nüfuslu bir ilde Büyükşehir belediyesi kurulmuş olmasına rağmen bunun gibi özellikleri ve demografik yapısı aynı olan bir başka ilde Büyükşehir belediyesinin kurulmamış olmasının Anayasa'nın eşitlik ilkesine aykırı olacağını söyleyerek yasanın farklı bir eleştirel boyutunu ortaya koymaktadır (Derdiman, 2012, 80). Bir başka eleştirmen Arıkboğa ise Büyükşehir belediyesinin sınırlarının genişletilmesi yerine bu sınırlar içerisinde kullanılan yetkinin arttırılmasını ve yerelleşmenin derinleştirilmesini talep etmektedir. (Arıkboğa, 2012, 14-15).

Bu bağlamda günümüzün yükselen değeri olan katılımcılık, demokrasi, yönetişim ve yerellik konuları yasal mevzuatlarda sıklıkla vurgulanmasına rağmen bu konuda kanunda tanımlanan mekanizmalar yeterli olmadığını söylemek mümkündür.. Yerel demokrasinin işlerlik kazanabilmesi için yerel yönetimlerle ilgili kuruluş ve sona erme kararlarının alınmasında yerel halkın aktif katılımını sağlayıcı mekanizmalar oluşturulmalıdır (Sezer ve Torlak, 2005, 530) Ancak bu şekilde gerçek anlamda bir belediyecilik anlayışı gerçekleşmiş olacak hizmetlerde etkinlik ve verimlilik sağlanacaktır.

5. Sonuç ve Değerlendirme

Optimal bir belediye veya kent büyüklüğü olgusu üzerine çok sayıda tanımlama vardır ancak bu büyüklüğü ve bu büyüklüğün ne olduğunu belirlemek hemen hemen imkânsız görünmektedir. Çünkü bugüne kadar yapılan her çalışmada aynı hizmet türü için bile farklı nüfus büyüklükleri verilmiştir. Optimal belediye büyüklüğü yerleşim biçiminde, nüfusun yoğunluğunda ve birleşiminde, halkın beklentilerinde veya ekonomik gelişmişliğinde her bir hizmet için değişiklik göstermeye maruzdur (Özgür, 2013, 4).

Belediyecilik sisteminde amaç, halkın temel isteklerine en yakın yerde, en yakın zamanda ve en iyi şekilde cevap verebilmektir. Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik şartında da yine aynı amaçla subsidiarite (yerelleşme) ilkesi başlığında yer almaktadır. Ve bu ilke ülkemizce de kabul görerek uygulamaya konulmuştur. Belediye anlayışında değişiklikler yapılmış modern hayata uyum süreci kolaylaştırılmıştır. Bu çerçevede büyüyen belediyelerde yerelleşme anlayışını daha da güçlendirmek, zorlaşan hayatı daha da kolaylaştırmak için "büyük yerleşim biçimleri için özel yönetim modelleri öngörülebilir" diyerek Büyükşehir belediyeleri için farklı yönetim sistemleri kabul edilmiştir. 1984 tarihli ve 3030 sayılı Büyükşehir belediye yasası bu anlamda ilk Büyükşehir belediye yasası olma özelliğine haiz olmuş ve 20 yıllık bir süreçten sonra yerini 2004 tarihli ve 5216 sayılı yasaya bırakmıştır. Bu dönemde toplam 16 büyükşehir belediyesi vardır.

Yine değişen yaşam koşulları ve büyüyen kentler çerçevesinde 8 yıllık bir uygulamadan sonra 5216 sayılı yasa da yerini 2012 yılında 6360 sayılı yeni Büyükşehir belediye yasasına bırakmıştır. Ve son yasayla birlikte ülkemizdeki toplam Büyükşehir belediye sayısı 30 olmuştur.

Bu üç yasa bazı noktalarda birbirlerinden farklı olmakla birlikte temel olarak hepsi bir noktada birleşmektedirler. Bu temel nokta ise; Büyükşehir belediye modeli oluşturmak ve Büyükşehirleri bu modele göre yönetmektir. Ayrıca bu öneri ile optimal kent olma ölçeklerinin ötesine geçerek, büyüyen kentsel alanların Büyükşehir belediye anlayışına uygun olarak yönetilmeleri gerektiği tezini savunmaktır.(Yaşamış,1995:94)Kurulduğundan beri Büyükşehir belediyeleri ülkemizin en hızlı gelişen birimi olmuştur. Bugün itibari ile ülke nüfusunun yarıya yakını Büyükşehir belediye sınırları içerisinde yaşamaktadır. Bu durum Büyükşehir belediyeleri ile bu sistem içerisinde yer alan alt kademe belediyelerinin sorunlarına daha büyük bir duyarlılıkla yaklaşmayı gerekli kılmaktadır (Arıkboğa, 2012, 31). Yeni yasa bu duyarlılıkla hukukilik ve yerindenlik açısından çeşitli değerlendirmelere tabi tutulmuştur. Kanunun gerekçesinde Büyükşehir belediyelerine ilişkin düzenlemenin hizmette etkinlik sağlaması ve daha az maliyetle daha fazla hizmet sunulması temel ilkelerine bağlı olarak tanzim edildiği ifade edilmektedir. Oysa yapılan düzenlemelerle hizmetin vatandaşa en yakın birim tarafından sunulması anlayışından uzaklaşılmış, bu yönüyle bürokrasi daha da hantallaştırılmıştır.

Yeni yasa tasarısı bölgesel farklılıkların ve çeşitliliğin korunmasını ortadan kaldırmaktadır. Yaklaşık 16.000 köy tüzel kişiliği ortadan kaldırılmakta ve mahalleye dönüştürülmektedir. Mahallelerin tüzel kişiliği ve kendi başına karar alma ve uygulama olanakları bulunmamaktadır. Tüzel kişiliği kaldırılan bu köylerin birçoğu farklı kültürel kimlik ve yapı barındırmaktadır. Ülkemizdeki Büyükşehir belediyesi karar mekanizmalarına katılım süreçleri incelendiği zaman tüzel kişiliği kaldırılan bu küçük toplulukların ve birimlerin artık karar mekanizmalarına katılımları söz konusu olmayacaktır. Büyükşehir belediyelerinin il sınırları ile birleştirilmeleri sonucu bu alt birimler tarafından oluşturulmuş olan birlikler de ortadan kaldırılacaktır. Bu durum AB topluluğu için temel ilke haline gelmiş subidiarite ilkesinin ihlal edilmesi anlamını taşımaktadır (www.tid.web.tr/ortak_içerik/tid.web/150/32-20basın%20açıklaması). Dolayısıyla yeni yasanın katılımcılık anlayışıyla bağdaşmadığı ve coğrafi alan belirlemesine yönelik ideal ölçek kavramı karşısında tutarsız bir tavır izlediği ortadadır (Aksu, 2012, 11).

Yeni yasayla gelen yeni yapı optimal ölçek sorunun daha da büyümesini beraberinde getirmektedir. Var olan Büyükşehirlerin kullandıkları kaynaklara oranla ne ölçüde etkin ve verimli hizmet sundukları tartışmalıyken bu birimlerin görev alanlarının il sınırlarını kapsayacak şekilde genişletilmesi optimal belediye anlayışındaki etkililik ve verimlilik anlayışı açısından yeni sorunları ortaya

çıkarmaktadır(www.tid.web.tr/ortak_içerik/tid.web/150/32-%20basın%20açıklaması).

Kuşkusuz bütün bu anlattıklarımızın yanında değinmemiz gereken önemli bir nokta vardır ki o da; bu uygulamanın sonunda Diyarbakır, Van, Mardin, Şanlıurfa'nın da dâhil olduğu yeni Büyükşehirlerde bir "etnik bölge" ve terör örgütünün egemenliğinde bir "ayrılıkçı yönetim" oluşturulması söz konusunun olabileceğidir.

Kaynakça

Aksu, İ.F. (2012), On Üç İlde Büyükşehir Belediyesi ve Yirmi Altı İlçe Kurulması İle Bazı Kanun Ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun, TASAV

Arıkboğa, E. (2007),*Yerel Yönetimlerde Ölçek Sorunu Ve Belediye Reformu*, KAYFOR 7, Kocaeli

Arıkboğa, E. (2008), *Dönüşen Kentler ve Değişen Yerel Yönetimler* İçinde "Türkiye' de Belediyelerin Büyüklüğü Ve Kentin Bütünlüğü Sorunu: Reform Ve Uygulama Analizi", F.Neval Genç, Abdullah Yılmaz, Hüseyin Özgür (Ed.), Ankara: Gazi Kitabevi.

Arıkboğa, E. (2012), Büyükşehir Belediye Modeli ve Reform, *Marmara Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 2, 3-32.

Bayrakçı, E. (2011), *Yerel Yönetimler*, Konya: Dizgi Ofset.

Can, H.H. *Türk İdare Sistemine Etkileri Bakımından 6360 Sayılı Kanun*, http://mts.miargem.org.tr/ MTS (Erişim Tarihi: 04.04.2013).

Ceritli, İ. (2000), Kentsel Hizmetlerde Verimlilik Açısından Optimum Kent Büyüklüğü, *Yerel Yönetimler Sempozyum Bildirileri*, TODAIE, Ankara.

Çelik, M.L. *Yeni Büyükşehir Yasasına Göre Yerel Seçimlere Kadar Yapılması Gerekenler*, http://mts.miargem.org.tr/ MTS (Erişim Tarihi: 04.04.2013).

Çukurçayır, A. (2000), Yeni Yönetim Modeli Arayışları Çerçevesinde Halkın Yönetim Süreçlerine Katılım Olanakları, *Yerel Yönetimler Sempozyum Bildirileri*, TODAIE, Ankara

Çukurçayır, A. (2009), *Küreselleşme ve Türkiye'de Yerel Yönetimler*, Ankara: TBB.

Çukurçayır, A. (2012), *Büyükşehir Yasa Tasarısı İdare Sistemini Tamamen Değiştiriyor*, http://www.zaman.com.tr/yorum_yorum-makif-cukurcayir-buyuksehir-yasa-tasarisi-idare-sistemini-tamamen-degistiriyor_2004032.html (Erişim tarihi: 28.08.2013).

Eryılmaz, B. (2012), *Kamu Yönetimi-Düşünceler Yapılar, Fonksiyonlar, Politikalar*, Kocaeli: Umuttepe Yayınları.

Derdiman, R.C. (2012), Türkiye'de Büyükşehir Belediyelerinin ve Bu Belediyelerin Yapılarındaki Yeni Değişikliklerin Anayasaya Uyumu Sorunu, *S.D.Ü Hukuk Fakültesi Dergisi*, 2, 51-87.

Gözler, K. (2004), *İdare Hukuku Ders Notları*, Bursa: Ekin Kitapevi.

Gözler, K. (2012), *6360 Sayılı Kanun Hakkında Eleştiriler*, http://www.idare.gen.tr/6360-eleştiriler.htm (Erişim Tarihi: 02.03.2013).

Gözübüyük, Ş. (2009), *Yönetim Hukuku*, Ankara: Turhan Kitabevi.

Hill, D.M. (1974), *Democratic Theory and Local Government*, London

Kamalak, İ. ve Gül, H. (2009), *Yerel Yönetimlerde Sosyal Demokrasi, Toplumcu Belediyecilik, Teorik Yaklaşımlar, Türkiye Uygulamaları*, İstanbul: Sodev Yayınları.

Keleş, R. (2006), *Yerinden Yönetim ve Siyaset*, İstanbul: Cem Yayınevi.

Nadaroğlu, H. (2001), *Mahalli İdareler*, İstanbul: Beta Yayın.

Onar, S.S. (1966), *İdare Hukuku'nun Umumi Esasları*, 1.Cilt, 3.Baskı, İstanbul: Marifet Basımevi.

Özgür, H. *Metropoliten Alanların Yönetimine Kamu Tercihi ve Klasik Yönetim(Metropoliten Reform) Yaklaşımlarının Bakışları*, http://Yerelsiyaset.com (Erişim tarihi: 06.03.2013).

Parlak, B. (2012), *Büyük Kentlerin Büyük Dertleri*, http://www.zaman.com.tr/yorum_buyuk-kentlerin-buyuk-dertleri_2046084.html (Erişim Tarihi: 28.08.2012).

Philip M.H. ve Leo F.S. (1965), *The Study of Urbanization*, New York: John Wiley and Sons.

Polatoğlu, A. (1996), Mahalli İdarelerin Yeniden Yapılandırılmasına İlişkin Yasa Tasarısı Üzerinde Bir Değerlendirme, *Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi*, 5(3), 25-34.

Topal, K. (2011), Kırsal Belediyelerde Optimal Büyüklüğü Belirlemeye Yönelik Bir Model Denemesi; Trabzon Örneği, *Marmara Üniversitesi İİBF Dergisi*, 31(2), 367-380.

Toprak, Z. (2006), *Yerel Yönetimler*, Ankara: Nobel Yayın.

Tortop, N. (1995), Yerel Yönetimlerde Büyüklük Ölçütleri, *Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi*, 4(6), 21-25.

Tortop, N., Aykaç, B., Yayman, H. ve Özer, A. (2008), *Mahalli İdareler*, Ankara: Nobel Yayın.

Ulusoy, A. ve Akdemir, T. (2010), *Mahalli İdareler*, Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Yaşamış, F.D. (1995), Büyükşehir Sorunsalı, *Amme İdaresi Dergisi*, 28(1), 93-111.

http://www.tbmm.gov.tr/kanunlar/k5216.html (Erişim Tarihi: 08.04.2013)

http://www.tbmm.gov.tr/kanunlar/k5393.html (Erişim Tarihi: 08.04.2013)

http://www.kentli.org/yasa/3030disi.htm (Erişim Tarihi: 08.04.2013)

http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2012/12/20121206-1.htm (Erişim Tarihi: 15.04.2013)

http://www.tbmm.gov.tr/kanunlar/k6360.html (Erişim Tarihi: 01.04.2013)

http://www.tid.web.tr/ortak_içerik/tid.web/150/32-%20basın%20açıklaması (Erişim Tarihi: 30.04.2013)

http://www.akparti.org.tr/upload/documents/akparti_buyuksehir_yasasi (Erişim Tarihi: 21.06.2013)